

SYN:in suositukset 2013 tietoaineistojen yhteiskäytön edistämiseksi Kaukopalvelusuositukset

Tausta

Linnea2-konsortion piirissä todettiin tarve harmonisoida kaukopalvelukäytäntöjä vuonna 2010. Valmistelun jälkeen konsortio päätti uusista kaukopalvelusuosituksista kokouksessaan 22.11.2011. Koska toiveena oli myös yhtenäistää hinnoittelua, siirrettiin suositusten ja hinnoittelun jatkovalmistelu Suomen yliopistokirjastojen neuvostolle. Työryhmä vetäjänään Päivi Kytömäki totesi valmistelussaan, että maksuperustelakia ja – asetusta sekä asetusta yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista tulkitaan hyvin vaihtelevasti. Niistä pyydettiin Opetus- ja kulttuuriministeriöltä maaliskuussa 2013 juridisesti kestävä tulkinta hinnoittelun pohjaksi.

Valtioneuvoston asetuksessa yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista (1082/2009) todetaan, että kaukopalvelusta valtion ja kuntien ylläpitämille kirjastoille, valtion ja kuntien viranomaisille, sekä kirjastoille, jotka saavat toimintaansa valtion avustusta tai valtionosuutta, peritään aineiston lähettämiskustannukset ja tuottamiskustannukset omakustannusarvon mukaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastauksessa 25.5.2012, asiantuntijana yliopistolain ja yliopistojen maksuasetuksen laatija, hallitusneuvos Eerikki Nurmi, todetaan, että Valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 1 momentissa omakustannusarvo määritellään seuraavasti: *”Julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää.”* Hallitusneuvos Eerikki Nurmi totesi, että määritettäessä kirjastojen kaukopalvelumaksuja yliopiston ei tule laskea mukaan kaikkia kustannuksia (koko omakustannushintaa kuten esim. yleiskustannuksia, henkilösivu-, tila- tai overheadkuluja), vaan suoritteen lähettamisestä ja tuottamisesta kertyvät välittömät kustannukset (esim. kirjan hakeminen, kirjekuori, postimerkki). Nurmi totesi, että ns. vuoden 1992 ohje (10.6.1992) on hengeltään yhä relevantti; lähtökohtana on edelleen kohtuuhintainen kaukopalvelumaksutaso niin, että kirjastojen yhteistyön ja työnjaon perinne säilyy. Kaikille yliopistokirjastoille samansuuruiseen kaukopalvelumaksuun voidaan mennä, jos kulut ovat aidosti lähes samansuuruiset ja käytäntö osoittaa, että yliopistot eivät pysty laskemaan säädettyjen ja ohessa selvennettyjen suorituserien omakustannusarvoa.

Clearing-laskutus on mahdollinen, jos yliopistot sopivat siitä keskenään.

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston kokouksessa 18.10.2012 päätettiin yhteisestä suosituksesta kirjastojen väliseksi kaukopalveluhinnaksi. Hinnaston valmistelua varten toteutettiin kaikille yliopistokirjastoille suunnattu otanta lähettävään kaukopalveluun kuluva ajasta. Suositus kirjastojen välisistä kaukopalveluhinnoista on tehty otannan tulosten perusteella. Yhteisistä kaukopalvelukäytänteistä sovittiin neuvoston kokouksessa 4.12.2012. Kokouksessa päätettiin myös yhdistää SYN:n suositukset Linnea2-konsortion yleiskokouksessa 22.11.2011 päätettyihin yhteisiin kaukopalvelusuosituksiin, jotka oli päätetty ottaa käyttöön vuoden 2012 alusta lähtien.

SYN suositukset yliopistokirjastojen kaukopalvelulle

1. Lainattava aineisto

Perus(kirja)kokoelmia kaukolainataan, muun aineiston osalta kukin kirjasto tekee omat päätöksensä.

2. Kaukolainojen laina-ajat

Peruskokoelmien laina-aika on 28 vrk. Muille aineistoille laina-aikasuositus on 14 vrk, jos niitä kaukolainataan.

3. Uusimiskertojen määrä

Uusimiskertojen maksimimäärä on normaalisti 10 kertaa. Nämä 10 kertaa voivat olla myös automaattisia uusimisia, mutta 10 kerran jälkeen kaukolainan välittänyt kirjasto pyytää palauttamaan lainan tai esimerkiksi käyttämään lainatun teoksen noutokirjastossa uusittavana, jos teokseen ei ole varauksia.

4. Laskutus

Kausilaskutus otetaan käyttöön kirjastojen välillä. Laskutustiheydeksi suositellaan esityksen mukaisesti puolta vuotta, tai minimissään neljännesvuotta. Jos jokin kirjasto haluaa suurista volyyeista johtuen laskuttaa useammin, tämäkin on mahdollista.

5. Hinnasto

- Suositukset koskevat **kirjastojen välisiä maksuja**, silloin kun kirjastot ovat valtion, kuntien ja valtionapulaitosten kirjastoja
- **Kirjalaina 9 €**
- **Artikkelijäljenne 6 €** riippumatta sivumäärästä. Lisäksi SYN suosittaa, että artikkelikopiot lähetetään kirjastojen välillä aina (kun se on mahdollista) pdf-muodossa, jolloin vältetään postimaksuilta ja artikkelien sivumääräkään ei aiheuta lisäkuluja.
- Hintoja tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Hinnasto on voimassa toistaiseksi.

6. Yhtenäiset kaukopalvelua koskevat käytännöt

- Tilaus otetaan käsittelyyn viimeistään seuraavana työpäivänä tilauksen saapumisesta.
- Tilaus toimitetaan/postitetaan viimeistään toisena työpäivänä tilauksen saapumisesta.
- Tilaus toimitetaan 2. luokan postissa, kiireisissä tapauksissa käytetään 1. luokan postia.
- Artikkelit toimitetaan pdf-versioina ja alkuperäisen tasoisine (esim. värillisyys ja koko) aina silloin kun se on mahdollista.

Suositukset pyritään ottamaan käyttöön 1.1.2013 alkaen ja niistä tiedotetaan muille kirjastosektoreille.